

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Цветан Сивков, дюн,

определен със Заповед № РД-38-200/23. 04. 21г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за член на научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по Трудово право и Обществено осигуряване,

обявен за нуждите на Юридическия факултет на СУ “Св. Климент Охридски“, в ДВ, бр. 22 от 16. 03. 2021г., в професионално направление 3.6. Право, Трудово право и обществено осигуряване

Рядко има случай, в който с толкова голямо удоволствие и удовлетвореност приех възможността да бъда член на жури в конкурс за академична длъжност. На първо място, защото става дума за конкурс професор, на второ място, защото участникът в този конкурс – доц. д-р Нина Гевренова е моя студентка и тя се разви като юрист, като научен работник и като преподавател пред очите ми. От десетилетия наблюдавам нейното методично израстване, за да стигнем до този момент, когато тя основателно претендира за това високо научно и академично признание, което същностно отговоря на нейните качества, на нейното творчество, на нейния богат практически опит и на работата ѝ с поколения студенти. Все пак това е конкурс и аз има задачата да представя рецензия за нейната работа и за нейния хабилитационен труд и за това ще се огранича до тук в личните моменти и оценката на нейното развитие.

Доц. Нина Гевренова е единствен кандидат за длъжността, „професор“, за която има необходимата обезпеченост с лекционни курсове по задължителни дисциплини в ЮФ. Професионалното развитие на доц. Гевренова е пример за неотклонно и последователно изграждане на специалист – юрист, преподавател и научен работник в областта на трудовото право и общественото осигуряване. Тя преминава през всички стъпала на академичната йерархия: асистент – 1992г.; ст. асистент -2001г.; гл. асистент – 2003г.; доцент – 2014г. От 2017г. е и ръководител на катедрата по Трудово право и обществено осигуряване в ЮФ, СУ. Научен ръководител е на няколко докторанти, като

гл. ас. Гургана Кирилова вече успешно е защитила докторска степен. Чете основни курсове по Трудово право и Обществено осигуряване в СУ "Св. Климент Охридски" и ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", основно в Юридическите факултети, а също и в други звена на тези университети. Има богат практически опит като адвокат, помирител и арбитър в НИПА, директор ЧР на БТК и др. Доц. Гевренова има и специализации в чужбина – Унгария – 1994, 1995г. и Германия – 2006г. През 2007г. защитава успешно дисертация на тема: „Правилник за вътрешния трудов ред – недържавен източник на трудово право“. Хабилитационният труд за придобиване на академичната длъжност „доцент“ е: „Специална закрила на работниците и служителите с намалена работоспособност“. Всичко това показва нейното систематично, последователно, заслужено и логично израстване като теоретик и практик в областта на трудовото право и общественото и осигуряване.

Основният труд, който ми е представен за преценка и за участие в конкурса за „професор“ е свързан с необходимото съдържание на индивидуалния трудов договор на основата на българското право. Представената монография има 9 глави, увод, заключение, предметен указател и е с обем над 359 страници, който за съчинение от този е впечатляващ. Разбира се това е външна, формална характеристика, която сама по себе си не показва, а и не доказва теоретичната и практическата ценност на труда. Представена е и е използваната литература, която показва задълбочената подготовка на автора при работата върху неговия хабилитационен труд и добро познаване на българската и чуждестранна литература по въпроса, а също и на практиката на различни съдебни институции. Така работата се основава на богата теоретична литература и разнообразна и задълбочено анализирана и осмислена практика на ВАС, ВКС и контролните органи в областта на трудовото право. Посочената литература и съдебна практика показват високо ниво на познаване на материята, на различните източници и отговарят на представите за професорски хабилитационен труд. Източниците, които използва доц. Гевренова, са толкова разнообразни и прецизно подбрани, че могат да служат като основа за работа в областта на теорията и практиката на трудовото право изобщо и конкретно в материята на индивидуалните трудови договори, съществено надхвърляйки по значение цитирането им в настоящия труд.

Структурата на хабилитационния труд е много добре обмислена и позволява изследването да надхвърли очаквания анализ на елементите на необходимото съдържание на трудовия договор. Последователното анализиране на предмета на

договаряне; границите, в които страните имат право да договорят и конкретните последици при тяхното нарушаване, помагат авторката да направи и защити множество изводи със сериозно теоретично и практическо значение. Логичната подредба на основните въпроси, които се отнасят до индивидуалния трудов договор, дава възможност на авторката да изложи всички важни моменти от характеристиката на този правен институт и да обхване техните особености и съответстващата съдебна практика. В резултат хабилитационният труд предоставя аналитично произведение, с ясна логическа подреденост на изложената материя, интересни изводи и съществени предложения за промени в действащата правна уредба.

Трудовото право заема особено място, защото в него има редица елементи, които са свързани основно с конституционното, гражданското, облигационното и административното право. Доц. Гевренова с вещина разглежда проблемите на индивидуалния трудов договор през призмата на различните правни направления. Тя се позовава на теоретичните достижения в тези области, използвайки, както в исторически план, така и в съвременното им развитие редица основни институти на гражданското право. Изключително интересни са нейните разсъждения и анализ по трудовия договор като съгласуване на воли, реализирани в резултата на договорна свобода в нейната пълнота с оглед постигнатите правни последици. Много добро е и изследването на правната празнота, което според мен има значение не само за трудовото право, но и общо теоретично значение за правото изобщо. В същност в известен смисъл има творческо доразвиване и обогатяване на тезите на колегите, занимаващи се с теория на правото.

От особен интерес за мен беше разглеждането на същността на договарянето при индивидуалния договор като публичноправно задължение. Авторката правилно обосновава, че държавата и институтите на публичното право защитават необходимостта от реално договаряне и от реално съгласуване на насрещните воли и интереси. Тук е мястото на защитата на обществения интерес – щом има реално съгласуване на воли, произтичащо от взаимоотношенията между два правни субекта – служител/работник и работодател, то това не е само защита на техните персонални интереси. Така в същност са защитени и интересите на обществото. Правилно авторката подчертава необходимостта от публично правно регулиране на частноправни отношения, защото тук става дума за защита на базисни обществени интереси. Това е изключително важно, защото трудовите права на гражданите, позициите на

работодателите са важни за всяко общество, особено сега – в период на особена епидемиологична обстановка.

Преди малко написах, че трудовото право е силно свързано с административното. Изразявам положително становище относно вижданията на доц. Гевренова за законосъобразността и правилността в актовете на ИА „Главна инспекция по труда“. Авторката стъпва на доброто си познаване на контрола по законосъобразност и по целесъобразност и детайлизирано изследва тяхното проявление по отношение на вътрешните правилници и заповедите на работодателя. Правилно се определят действията и актовете, които са в рамките на законосъобразността, и тези – в областта на целесъобразността, което позволява направата на обосновани изводи за преценката на законосъобразността и контрола върху тях. Особено внимание заслужават анализите на контрола върху правилника за вътрешния трудов ред и вътрешните правила за работната заплата поради възможностите на работодателя с тяхна помощ да „нарушава“ договорените трудови права. Следва да се обърне сериозно внимание на направените в тази връзка предложения за промени в позитивната им държавна уредба/санкция, чието приемане би повишило ефективността на регулирането и предоставената с тяхна помощ правна закрила. Добре е в теоретичните изследвания и в практическата дейност да се има предвид, че законодателят дава известен приоритет на законосъобразността пред целесъобразността и съдът има възможност да преценява дали актовете са издадени в условията на оперативна самостоятелност, според АПК. Според мен изразените от авторката тези имат не само теоретична стойност. Те могат да служат и като практически указания в работата на служителите на този държавен орган и така да я подпомагат, за да се избегнат част от съдебните дела.

Изключително добро впечатление ми прави добрият анализ на практиката на ВАС и на редица административни съдилища. Той е представен с вещина и с професионално познаване, както на съдебните решения, така и на тяхната вътрешна логика. Хабилитационният труд не само прецизно описва и обсъжда мотиви и диспозитиви на техните решения, но стъпвайки върху тях последователно изгражда и защитава своите тези и предложения за промени в трудовото законодателство. Специално искам да се спра на посочената от авторката съдебна практика на административните съдилища относно предмета на договаряне при пълно и непълно работно време /стр.175/, където многобройната практика отново доказва голямото

значение на анализирани въпроси и изразените становища. Също така давам положителна оценка на анализа на практиката на ВАС и на други административни съдилища /стр. 281/, според която по силата на чл.270, ал.2 от КТ „трудовото възнаграждение се изплаща авансово и окончателно всеки месец, доколкото друго не е уговорено“. Тук не просто са посочени съдебни решения, но е направен анализ на тяхната същност и най-важното – анализирано е задължението на работодателя за регулярно изплащане на трудовото възнаграждение, защото сроковете по чл.270, ал.2 от КТ са законни и конкретни и те са задължителни за него.

Специално внимание искам да обърна на заключението на настоящата работа. Тук не просто се прави обобщение на достигнатите резултати. Представени са и виждания за обогатяване и усъвършенстване на законодателството с една важна особеност, че промените трябва да са свързани с развитието на обществените отношения и с повишаване на ефективността на уредбата и закрилата. Отбелязана е и оценено значението на разширяването на недържавните източници и конкуренцията между техните норми. Конкуренцията между тях трябва да води до прилагане на възможно най-благоприятния режим за работника е изводът, който прави доц. Гевренова.

Несъмнени са приносите на доц. Гевренова, които могат да се изведат от нейната монография, като за целите на рецензията посочвам само една малка част от тях. Анализирани са трите белега, които необходимото съдържание на трудовия договор трябва да притежава, както и съдържанието на предоставената от законодателя свобода на договаряне. Интересно са виждането и аргументите, че само правната празнота гарантира реално договаряне и свързаните с него правни последици. На критика е подложена липсата на изрична разпоредба, че ако не се договорят елементите от необходимото съдържание, страните няма да сключат трудов договор, освен ако няма разпоредба, която да замести липсващата клауза /стр. 30-34/. Важен и верен е изводът, че за в бъдеще уредбата ще се развива и обогатява чрез различни видове недържавни източници, които за първи път са така детайлизирано и систематично анализирани /стр. 40-41/. За първи път се формулират редица тези за предмета на договаряне, включително за вида и границите на мястото на работа; за системата и размера на основното възнаграждение; за срока на предизвестие, които според мен поставят множество въпроси пред теорията и практиката. От особено значение е формулираната за пръв път тезата, че с изключение на размера на процента за всяка година трудов стаж

държавната уредба по отношение на останалите елементи, свързани с допълнителното възнаграждение за трудов стаж и професионален опит, няма стойност и не играе ролята на минимален стандарт, който недържавните източници и страните по трудовото правоотношение не могат да нарушават /стр. 237-238/. Дори и да звучи „скандално“ с оглед цялата насоченост на трудовото право и неговата дълбоко социална функция, неговата достоверност се подкрепя не само от аргументите на авторката, но и от цитираната практика на ВКС и ВАС. В това отношение следва да се обърне сериозно внимание на предложенията за промени /стр. 244, 245/, които да ограничат възможностите на работодателя за влошаване на режима и изплащането на това допълнително възнаграждение.

В периода след хабилитацията си, доц. Гевренова има издадени 14 студии и статии, няколко сборника с анотации и подобрена практика на ВАС в областта на общественото осигуряване и социалното подпомагане. Представените за участие в конкурса 10 на брой студии и статии показват цялостно отношение на авторката към развитието на теорията в областта на трудовото право. Те са посветени на разнообразни и значими за теорията и практика теми, като срочните трудови договори; договорите с клауза за изпитване и правото на работодателя да прекратява правоотношението въз основа на клаузата; трудовото възнаграждение, основното и различните видове допълнителни възнаграждения и т. н. Всяка една от тях показва способността на авторката аналитично да анализира въпросите, да обоснова и логически подрежда своите аргументи и да прави обосновани и важни предложения за промени в трудовото законодателство. Направените предложения за структурата на трудовото възнаграждение и многократното договаряне на клаузи за определен срок повишават ефективността на необходимата закрила, без да затрудняват правото на свободна стопанска инициатива.

Особено добро впечатление правят статиите, свързани със социалните услуги и правото на социално подпомагане, в които тезите на авторката и практиката на ВАС, ясно „предвиждат“ отдръпването на държавата от сферата на социалните услуги за най-слабите и бедни български граждани и същественото ограничаване на конституционното право до получаването на социални помощи.

Сериозността, задълбочеността и аргументираността на произведенията на доц. Гевренова се доказва и от големия брой цитирания, които нейните произведения имат в

авторитетни издания като учебниците и книгите на Мръчков и професор Средкова, в редицата студии и статиите на автори, анализирали различни трудовоправни въпроси.

Изложеното до тук в моята рецензия води до несъмнения извод, че на представения хабилитационен труд и на произведенията, с които се участва в конкурса трябва да се даде положителна оценка. Те безспорно показват и доказват израстването на доц. Гевренова като учен, преподавател и като практикуващ юрист със задълбочени познания, широки интереси и много добре структурирани, аргументирани и с практическа насоченост произведения.

Въз основа на изложеното до тук и за това, че доц. Гевренова изцяло отговаря на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ /наукометрични изисквания/ изразявам категорично своето положително становище относно участието на доц. Гевренова в конкурса за академичната длъжност „професор“ в областта на Трудовото право и Общественото осигуряване. Считаю, че тя е достоен кандидат и ще подкрепя нейното научно и служебно израстване. Изразявам положително становище и ще гласувам положително. Предлагам и на другите членове на журито да изразят положително виждане за развитието на г-жа Нина Гевренова като професор.

26. 05. 2021г.

гр. София

проф. Цветан Сивков, дюн